

АКТУАЛНІ ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ ПЕДАГОГІВ З БАТЬКАМИ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Якість освітнього, корекційно-відновлювального та соціально-реабілітаційного процесу в закладах з інклюзивними групами залежить від активної спільної діяльності педагогів з батьками, які виховують дітей з особливими освітніми потребами (далі – ООП). Проте сучасний вітчизняний соціум породив проблему неготовності суспільства до сприйняття дітей з ООП та їх родин. Крім того, організація сумісної діяльності закладів освіти з батьками особливих дітей та власне організація якісної абілітації вихованців мультидисциплінарною командою фахівців теж вимагає кращого.

На сучасному етапі заклади дошкільної освіти з інклюзивними групами навчання в межах своєї компетентності надають психологічну та соціально-педагогічну допомогу родинам, які виховують дітей з особливими потребами (психолого-педагогічний супровід та психолого-педагогічну підтримку).

Варто відзначити, що психолого-педагогічний супровід забезпечується лише тоді, якщо спеціалісти орієнтуються не лише на дитину, а на родину у цілому. У той же час, на практиці відчувається низька якість взаємодії педагогів як з батьками, так і з медичними працівниками: відсутня узгоджена структура взаємодії медичних та педагогічних установ; діти з ранньою патологією не направляються до центрів ранньої соціально-педагогічної реабілітації. У цьому контексті варто відзначити, що при наданні допомоги у дошкільному віці буде втрачений сензитивний період розвитку багатьох психічних функцій дитини. Так, активне формування мовлення дітей відбувається до 3-х років, а їх зарахування до логопедичних груп – у 4 роки. Є також факти несвоєчасного виявлення дітей з психофізичними порушеннями, особливо з синдромом раннього дитячого аутизму. За таких умов дійсно зростає роль надання психолого-педагогічного супроводу сім'ям дітей з ООП в більш ранньому віці.

Створення інклюзивно-ресурсних центрів, які здійснюють психолого-педагогічний супровід родин особливих дітей, в останні роки стало позитивним зрушенням в інклюзивній освіті. Центром проводиться психолого-педагогічне обстеження дітей за заявою батьків, надається право на освіту в закладах, що обирають батьки і забезпечується корекційне навчання і виховання особливих дітей. У більшості регіонів України створено систему нових корекційно-реабілітаційних центрів і навчально-виховних комплексів компенсуючого типу, де здійснюється освітня, корекційно-відновлювальна робота та психолого-педагогічна підтримка сімей дітей з ООП. Позитивний психологічний клімат в діяльності таких закладів сприяє якійсь взаємодії команди супроводу (батьків, педагогів, медиків, дітей), створює умови для ефективної соціалізації дітей і виконанню SMART-цілей, поставлених мультидисциплінарною командою.

Аналіз практики функціонування інклюзивної освіти в нашій країні свідчить про домінування наступних стратегій взаємодії членів мультидисциплінарних команд:

- *одностороннє прийняття* – активні дії з однієї сторони. Батьки поважають вихователя, позитивно до нього ставляться, але не беруть участі у житті закладу дошкільної освіти і групи, де знаходиться їх дитина;
- *ухилення від взаємодії* – дві сторони уникають ситуацій взаємодії, педагог не залучає батьків через свою невпевненість, а батьки дотримуються формули: «Ви вихователі, ось і розвивайте дитину»;
- *одностороння протидія* – батьки не визнають авторитет педагога, особливо молодих: «Ви не знаєте, у вас все неправильно»;
- *протиборство* – дві сторони активно заперечують одна одній у процесі взаємодії;
- *компромісна взаємодія* – у залежності з ситуацією взаємодіють то у формі

співробітництва, то протиборства.

Виходячи з практичного переважання взаємодії у формі одностороннього сприйняття, ухилення від взаємодії та протиборства, стан психолого-педагогічного командного супроводу і підтримки дітей з ООП можна характеризувати як недостатньо ефективний та заформалізований. Це, на нашу думку, призводить до зниження якості і своєчасності надання корекційної допомоги таким дітям, не забезпечує якісної адаптації у соціокультурному просторі.

Вважаємо, що якість сумісної взаємодії фахівців та батьків, які виховують дітей з особливими потребами, в умовах дошкільної інклюзивної освіти носить як внутрішній, так і зовнішній характер (рис. 1).

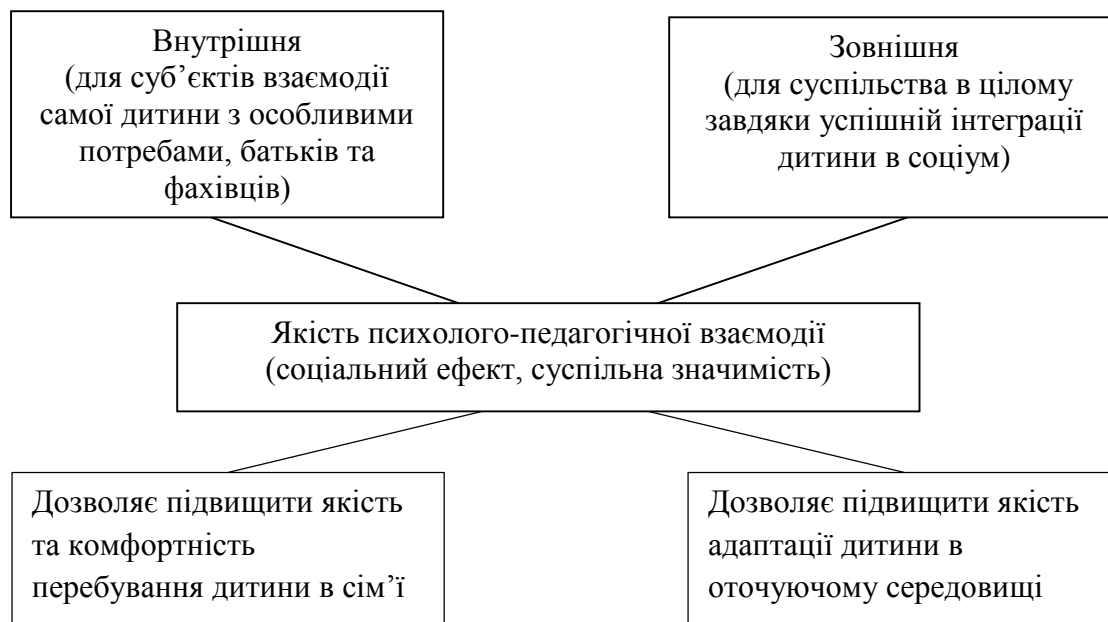

Рис. 1. Складові якості психолого-педагогічної взаємодії педагогів і батьків дітей з особливими потребами

У співпраці з батьками сьогодні використовуються як традиційні форми роботи, так і новітні технології. Серед сталих індивідуальних форм роботи з батьками можна використовувати бесіди, консультації, зошит співпраці з батьками для виконання домашніх завдань з дитиною, «відкриті» заняття для родин та спільні з ними заняття з реабілітації.

Проте, як показала практична діяльність реалізації традиційних методів співпраці фахівців з батьками в умовах «КЗ БНРЦ №1» ДОР», такі форми взаємодії з батьками хоч і є ефективними, проте не можуть забезпечити постійного і зворотнього зв'язку з батьками, знижуючи якість такої взаємодії. Тому були запроваджені сучасні технології та методи співпраці з батьками, які підвищують якість психолого-педагогічної взаємодії:

- комплексні послуги служби раннього втручання;
- налагодження онлайн зв'язку з батьками у соцмережах, електронною поштою та sms-повідомлення;
- відеоконференції;
- онлайн-консультації на сайті центру.

Основною перевагою описаних технологій є ефект «фітбеку» – зворотного зв'язку з батьками у співпраці, який значно підвищив ефективність педагогічної взаємодії, викликав активізацію власної продуктивної діяльності вихованців.

У результаті використання зазначених методів взаємодії шляхом спільних дій педагогів та міжособових відносин батьків і дітей було досягнуто наступні якісні результати:

- активізувалася творча діяльність вихованців і спрямувалась на досягнення результатів, адекватних соціальному сенсу життя;

– змінилися суб'єктивно-внутрішні показники співпраці: соціально-психологічний клімат у сім'ях та навчальних закладах; рівень задоволеності батьків працею педагогів;

– у дітей і батьків з'явилася впевненість у майбутньому, розширилось соціальне оточення, яке з розумінням ставиться до проблеми таких родин і підтримує їх та відповідно зросли можливості і якість спілкування дитини та сім'ї.

Таким чином, реалізація запропонованих методів взаємодії дітей, батьків і психолого-педагогічних фахівців підтвердила зростання її якісного рівня, націлила на забезпечення успішної соціалізації дитини з особливими освітніми потребами у суспільстві в майбутньому.